

Byla C-45/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. sausio 31 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (nyderlandų kalba dirbantis Briuselio komercinių bylų teismas, Belgija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. sausio 19 d.

Ieškovai:

A

B

C

D

Atsakovas:

MS Amlin Insurance SE

Pagrindinės bylos dalykas

Ieškovų pareikštas ieškinys atsakovui – kelionių organizatoriaus nemokumo draudikui – dėl kelionės paslaugų paketo sumos, įskaitant palūkanas, kurią jie sumokėjo kelionių organizatoriui, su kuriuo sudarė kelionės paslaugų paketo sutartį ir kuris, ieškovams dėl neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių nutraukus šią sutartį, tačiau negrąžinus jiems priklausančių sumų, buvo pripažintas nemokiu, grąžinimo. Ieškovai teigia, kad šios sumos yra padengtos pagal kelionių organizatoriaus ir atsakovo sudarytą draudimo sutartį. Atsakovas atsisako sumokėti šias sumas, motyvuodamas tuo, kad kelionių paslaugų paketo sutartis nutraukta ne dėl kelionių organizatoriaus nemokumo, o dėl ieškovų kaltės.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį.

Prejudicinis klausimas

Ar 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyva 90/314/EEB, 17 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad joje numatyta visų keliautojo arba jo vardu sumokėtų sumų gražinimo garantija taikoma ir tais atvejais, kai keliautojas nutraukia kelionės paslaugų paketo sutartį dėl neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, kaip tai suprantama pagal šios Direktyvos 12 straipsnio 2 dalį, o kelionių organizatorius – nutraukus kelionės paslaugų paketo sutartį dėl šios priežasties, tačiau prieš gražinant sumokėtas sumas keliautojui – pripažįstamas nemokiu, dėl ko keliautojas patiria finansinių nuostolių ir kelionių organizatoriaus nemokumo atveju turi prisimti ekonominę riziką?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyva 90/314/EEB (toliau taip pat – Kelionės paslaugų paketų direktyva), visų pirma, 1, 3, 39 ir 40 konstatuojamosios dalys, 17 straipsnio 1 dalis ir 12 straipsnio 2 dalis.

1990 m. birželio 13 d. Tarybos direktyva 90/314/EEB dėl kelionių, atostogų ir organizuotų išvykų paketų, visų pirma 7 straipsnis.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten (2017 m. lapkričio 21 d. Įstatymas dėl kelionių paslaugų paketų, susijusių kelionės paslaugų rinkinių ir kelionių paslaugų pardavimo) (2017 m. gruodžio 1 d. *Belgijos oficialusis leidinys*) (toliau – Kelionės paslaugų paketų įstatymas), visų pirma, 30 straipsnis ir 54 straipsnio 1 sakiny.

Koninklijk besluit van 29 mei 2018 betreffende de bescherming tegen insolventie bij de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten (2018 m. gegužės 29 d. Karališkasis dekretas dėl apsaugos nuo nemokumo parduodant kelionės paslaugų paketus, susijusius kelionės paslaugų rinkinius ir

kelionių paslaugas) (2018 m. birželio 11 d. *Belgijos oficialusis leidinys*) (toliau – KE), visų pirma, 10 straipsnis, 12 straipsnio 1 dalis ir 13 straipsnio 1 dalis.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Ieškovai yra vartotojai, o atsakovas – kelionių organizatoriaus *Exclusive Destinations NV* nemokumo draudikas.
- 2 2019 m. lapkričio 13 d. pirmasis ieškovas per kelionių pardavimo agentą *Selectair Inter-Sun Reizen BVBA* su bendrove *Exclusive Destinations NV* sudarė kelionės paslaugų paketo sutartį, kurios bendra paketo kaina – 36 832,00 EUR. Kelionė turėjo įvykti 2020 m. kovo mėn.
- 3 Dėl COVID pandemijos kelionė buvo perkelta į 2020 m. lapkričio mėnesį. Pagal naują užsakymo formą pakoreguota paketo kaina sudarė 46 428,00 EUR, o pradinė paketo kaina 36 832,00 EUR suma buvo sumokėta kelionių organizatoriui.
- 4 2020 m. spalio mėn. kelionių organizatoriaus prašymu kelionių pardavimo agentas pasiteiravo ieškovų, ar jie nenorėtų dar kartą atidėti kelionę dėl COVID priemonių. Jie nenorėjo, todėl kelionių pardavimo agentas paprašė kelionių organizatoriaus atšaukti kelionę ir grąžinti sumokėtus pinigus. Kelionių organizatorius patvirtino, kad atliks būtinus veiksmus.
- 5 2020 m. gruodžio 8 d. sprendimu *Ondernemingsrechtbank Gent* (Gento komercinių bylų teismas, Belgija) pripažino kelionių organizatorių nemokiu.
- 6 2020 m. gruodžio 9 d. kelionių pardavimo agentas grąžino 4 151,00 EUR sumą, kuri dar nebuvo pervesta kelionių organizatoriui.
- 7 2021 m. sausio 22 d. atsakovo pareikalauta grąžinti už kelionės paslaugų paketą sumokėtą sumą. Atsakovas atsisakė grąžinti sumokėtą sumą dėl to, kad kelionė atšaukė ieškovai, o ne dėl to, kad kelionių organizatorius buvo pripažintas nemokiu.
- 8 2021 m. balandžio 29 d. ieškovai kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančią teisumą, su prašymu grąžinti sumokėtą kelionės paslaugų paketo sumą.
- 9 Atsakovas prašo prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo atmesti ieškovų ieškinį kaip nepagrįstą.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 10 Pagrįsdami savo ieškinį ieškovai teigia, kad iš *MS Amlin Insurance SE* ir *Exclusive Destinations NV* sudarytos draudimo sutarties teksto matyti, kad pastarųjų neatlyginta žala yra apdrausta pagal draudimo sutartį. Šiomis aplinkybėmis ieškovai visų pirma remiasi Bendrųjų draudimo sąlygų 1.1 straipsniu, kuriame draudimo sutarties dalykas apibūdinamas taip: „Pagal

Kelionės paslaugų paketų įstatymą ir KE (8 straipsnis) draudimo sutarties dalykas apdraustojo nemokumo atveju yra: a) keliautojui grąžintinos sumos, kurios buvo sumokėtos apdraustojo naudai sudarant kelionės paslaugų paketo sutartį arba po jos sudarymo <...>“. Pasak ieškovų, ši nuostata turi būti suprantama taip, kad visos kelionių organizatoriui sumokėtos ir jo grąžintinos sumos yra apdraustos.

- 11 Atsakovas nesutinka, kad ieškovų situacija patenka į šios draudimo sutarties taikymo sritį, nes draudimo apsauga taikoma tik kelionės paslaugų paketo sumokėtos sumos grąžinimui, jei kelionė negali įvykti dėl kelionių organizatoriaus nemokumo.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 12 Siekdamas nustatyti, ar ieškovų reikalavimui taikoma atsakovo ir kelionių organizatoriaus sudaryta draudimo sutartis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas nagrinėja Kelionės paslaugų paketų direktyvos nuostatas ir nacionalines nuostatas, susijusias su nemokumo atveju taikytina garantija.
- 13 Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas remiasi Kelionės paslaugų paketų direktyvos 17 straipsnio 1 dalimi, pagal kurią valstybės narės užtikrina, kad jų teritorijoje įsisteigę organizatoriai suteiktų visų keliautojo arba jo vardu sumokėtų sumų grąžinimo, jei atitinkamos paslaugos nesuteikiamos dėl organizatoriaus nemokumo, garantiją. 39 ir 40 konstatuojamosiose dalyse taip pat nurodyta, kad valstybėms narėms paliekama veiksmų laisvė dėl to, kaip užtikrinti apsaugą nemokumo atveju: ji turėtų būti prieinama iš karto, kai dėl organizatoriaus likvidumo problemų nustojama vykdyti kelionės paslaugas, numatoma jų nebevykdyti arba vykdyti tik iš dalies; ji turėtų būti taikoma numatomų mokėjimų sumoms, kurioms organizatoriaus nemokumas daro poveikį.
- 14 Atsižvelgdamas į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas daro išvadą, kad Kelionės paslaugų paketų direktyvos 17 straipsnio 1 dalyje numatyta garantija taikoma tik tuo atveju, jei atitinkamos paslaugos neteikiamos dėl kelionių organizatoriaus nemokumo. Tačiau ši Direktyva nenumato garantijos, kai paslaugos nesuteikiamos ne dėl organizatoriaus nemokumo, o dėl kitų priežasčių, pavyzdžiui, kaip numatyta šios Direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje, kai keliautojas nutraukia kelionės paslaugų paketo sutartį dėl to, kad kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį paketo vykdymui. Tokiu atveju keliautojas turi teisę į visų sumokėtų sumų už kelionės paslaugų paketą grąžinimą.
- 15 Dėl Kelionės paslaugų paketų įstatymo, kuriuo į nacionalinę teisę perkelta Kelionės paslaugų paketų direktyva, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pirmiausia nurodo, kad 54 straipsnio pirmojo sakinio formuluotė – pagal kurią Belgijoje įsisteigę organizatoriai ir agentai turi pateikti visų keliautojų arba jų vardu sumokėtų sumų grąžinimo garantiją, jei atitinkamos paslaugos nesuteikiamos dėl jų nemokumo – iš esmės sutampa su Kelionės

paslaugų paketų direktyvos 17 straipsnio 1 dalies formuluote, t. y. šioje nuostatoje nenumatyta platesnės garantijos nei numatyta šioje direktyvoje. Toliau prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas remiasi Kelionės paslaugų paketų įstatymo 30 straipsniu, kuriame numatyta, kad keliautojas turi teisę nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį, „jei kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį paketo vykdymui arba keleivių nuvežimui į kelionės tikslo vietą“. Tokiu atveju keliautojas taip pat turi teisę į visų pagal šią nuostatą organizatoriui sumokėtų sumų grąžinimą. Todėl ši formuluotė panaši į Kelionės paslaugų paketų direktyvos 12 straipsnio 2 dalies formuluotę. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas nurodo, kad pagal KE 13 straipsnio 1 dalį turi būti grąžinamos tik „visos sumos, kurias naudos gavėjas sumokėjo įmonei už kelionės paslaugų paketo sutartį ir jei minėta sutartis nebuvo įvykdyta dėl įmonės nemokumo, arba visos sumos, sumokėtos už kelionės paslaugas, kurios nebuvo įvykdytos dėl įmonės nemokumo“. Atsižvelgdamas į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas daro išvadą, kad Kelionės paslaugų paketų įstatymo ir KE, kiek tai susiję su nustatyta garantija nemokumo atveju, turinys yra toks pat, kaip ir Kelionės paslaugų paketų direktyvos.

- 16 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad pagal esamą teisinę padėtį įstatymais nustatyta apsauga nemokumo atveju netaikoma keliautojams, atsidūrusiems tokioje pačioje situacijoje kaip ir ieškovai, kai dėl neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių nutraukus kelionės paslaugų paketo sutartį jie turi teisę į visų sumokėtų sumų už paketą grąžinimą, tačiau šis grąžinimas neįvyksta, nes organizatorius pripažįstamas nemokiu po to, kai nutraukiama ši sutartis, bet prieš sumokėtų sumų už paketą grąžinimą. Tokiu atveju pagrindinės bylos faktinės aplinkybės nelaikytinos draudžiamuoju įvykiu, todėl ieškinys būtų nepagrįstas.
- 17 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kilo abejonių dėl šio vertinimo ir dėl apsaugos pagal Kelionės paslaugų paketų direktyvos 17 straipsnio 1 dalį apimties.
- 18 Atsižvelgiant į bendrą šios direktyvos tikslą – prisidėti prie aukšto vartotojų apsaugos lygio užtikrinimo, teismui kyla klausimas, pirma, ar galima visiškai apsaugoti nuo organizatoriaus nemokumo, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 39 konstatuojamąją dalį, kuri padeda užtikrinti vartotojų apsaugą.
- 19 Pagal 1990 m. birželio 13 d. Tarybos direktyvos 90/314/EEB dėl kelionių, atostogų ir organizuotų išvykų paketų, taikymo sritį Teisingumo Teismas nusprendė, kad apsaugos nemokumo atveju tikslas – apsaugoti vartotoją nuo ekonominės rizikos, susijusios su organizatoriaus nemokumu, kylančios dėl to, kad keliautojas sumoka kelionės paslaugų paketo sumą prieš įvykdant kelionės paslaugų paketo sutartį. Apsauga siekiama, kad kelionių organizatoriaus nemokumo atveju keliautojas turėtų teisę į jau sumokėtų sumų grąžinimą (žr. 1996 m. spalio 8 d. Sprendimo *Dillenkofer*, C-190/94, EU:C:1996:375, 42 punktą, 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Verein für Konsumenteninformation*, C-364/96,

EU:C:1998:26, 18 punktą, 2012 m. vasario 16 d. Sprendimo *Blödel-Pawlik*, C-134/11, EU:C:2012:98, 19 punktą, 1998 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Rechberger ir kt.*, C-140/97, EU:C:1999:306, 74 punktą ir 2019 m. liepos 10 d. Sprendimo *HQ ir kt.*, C-163/18, EU:C:2019:585, 41 punktą). Be to, dėl Direktyvos 90/314/EEB 7 straipsnio Teisingumo Teismas nusprendė, kad „sumokėtų sumų gražinimo garantija“ taikoma tais atvejais, kai organizatoriaus nemokumas atsiranda po to, kai buvo sudaryta kelionės paslaugų paketo sutartis ir prieš pradėdant ją vykdyti. (žr. 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Verein für Konsumenteninformation*, C-364/96, EU:C:1998:226, 19 punktą).

- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas nori sužinoti, ar tai, kad keliautojui, esančiam ieškovų situacijoje, nesuteikiama apsauga nemokumo atveju, padeda skatinti vartotojų interesus ir užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį.
- 21 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kyla klausimas, ar dabartinė tvarka gali lemti nevienodą požiūrį.
- 22 Jis pažymi, kad keliautojas, kurio kelionė negali įvykti dėl to, kad kelionių organizatorius tampa nemokus iki kelionės pradžios, paprastai patiria finansinių nuostolių, nes praranda už kelionės paslaugų paketą sumokėtą sumą; tačiau keliautojas, kuris turi teisę susigrąžinti visą už paketą sumokėtą sumą dėl to, kad nutraukė kelionės paslaugų paketo sutartį dėl neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, taip pat patiria finansinių nuostolių, jei kelionių organizatorius tampa nemokus po to, kai nutraukiama kelionės paslaugų paketo sutartis, bet prieš gražinant keliautojui už kelionės paslaugų paketą sumokėtą sumą.
- 23 Nors abiejų kategorijų keliautojai patiria tą pačią riziką, pagal Kelionės paslaugų paketų direktyvą apsauga kelionių organizatoriaus nemokumo atveju gali būti taikoma tik pirmosios kategorijos keliautojams.
- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas kelia klausimą, ar pagrįstai taikomas nevienodas požiūris. Šiomis aplinkybėmis jis nurodo, kad abiejų kategorijų situacija šiek tiek skiriasi, tačiau taip pat ir sutampa. Pavyzdžiui, dėl kelionių organizatoriaus nemokumo kelionės paslaugų paketo sutarties įvykdymas tampa galutinai neįmanomas, o neišvengiamos ir nepaprastosios aplinkybės paprastai yra laikino pobūdžio. Be to, kelionės paslaugų paketo sutarties nevykdymas dėl nemokumo yra situacija, su kuria keliautojas susiduria netyčia ir kurios jis niekaip negali paveikti. Priešinga situacija yra, jei keliautojas pats nusprendžia nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį dėl neišvengiamų ir nepaprastųjų aplinkybių. Tačiau keliautojui šis sprendimas, kaip ir nemokumas, yra nepageidaujamos ir neišvengiamos situacijos pasekmė. Galiausiai pirmosios kategorijos keliautojams vis dar galioja kelionės paslaugų paketo sutartis, o antrosios kategorijos keliautojams kelionės paslaugų paketo sutartis nutraukiama iki kelionių organizatoriaus nemokumo. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui neaišku, ar šie elementai pateisina nevienodą požiūrį, ar ne.